

Inhoudsopgave

Inleiding bij <i>Zaden van contemplatie</i>	7
Voorwoord bij de editie van 1961	11
Noot van de auteur	13
1 Wat is contemplatie?	15
2 Wat is contemplatie niet?	18
3 Zaden van contemplatie	23
4 Alles wat bestaat is heilig	27
5 De dingen in hun identiteit	32
6 Bid om jezelf te ontdekken	37
7 Eenheid en verdeeldheid	43
8 Eenzaamheid is geen afscheiding	46
9 We zijn één mens	53
10 Een lichaam van Gebroken Beenderen	57
11 Leren om alleen te zijn	63
12 Zuiverheid van hart	66
13 De moraaltheologie van de duivel	70
14 Integriteit	75
15 Uitspraken	79
16 Aan de basis van alle oorlogen ligt angst	84
17 De hel is haat	91
18 Geloven	93
19 Van geloof naar wijsheid	96
20 Traditie en revolutie	103
21 Het Christusmysterie	108
22 Leven in Christus	113
23 De vrouw bekleed met de zon	118
24 Wie niet voor mij is, is tegen mij	124
25 Nederigheid tegen wanhoop	127
26 Vrijheid onder gehoorzaamheid	134
27 Wat is vrijheid?	139
28 Loslaten	142
29 Mentaal gebed	149
30 Afleidingen	153
31 De gave van inzicht	156

32	De nacht van de zinnen	161
33	Tocht door de woestijn	165
34	De verkeerde vlam	169
35	Zelfverloochening	172
36	Innerlijk onvermogen	179
37	De vruchten van de contemplatie delen	183
38	Zuivere Liefde	188
39	De Algemene Dans	197

Inleiding bij *Zaden van contemplatie*

Honderd jaar geleden werd Thomas Merton geboren in Prades in Zuid-Frankrijk aan de voet van de Canigou, de hoogste berg van de oostelijke Pyreneeën. Na een bewogen jeugd – hij verloor zijn beide ouders al op vrij jonge leeftijd – trad hij in 1941 in in de oudste cisterciënzerabdij van de Verenigde Staten: het trappistenklooster Gethsemani in de staat Kentucky.

Daar schreef hij *The Seven Storey Mountain*, zijn autobiografie tot zijn intrede, die verscheen in 1947. Het werd het best verkochte religieuze boek in de Verenigde Staten in dat jaar en het is daarna in veel talen verschenen, onder andere in het Nederlands onder de titel *Louteringsberg*. Sinds de verschijning van dat boek is Merton voor velen een leidsman geworden in het geestelijk leven.

Van en over hem zijn talloze publicaties verschenen, niet alleen tijdens zijn leven, maar tot op de dag van vandaag. In 1968 kwam hij door een tragisch ongeval om het leven in Bangkok, de eerste grote reis die hij ondernam sinds zijn intrede in het klooster.

Louteringsberg is zeker zijn meest bekende boek en inspireert nog steeds, maar het is ook wel wat gedateerd. Dat laatste geldt in veel mindere mate voor veel van zijn andere werken en daartoe behoort zeker *New Seeds of Contemplation*, waarvan u hier een vertaling vindt.

Deze nieuwe vertaling probeert een van Mertons meest gelezen en gewaardeerde boeken weer beschikbaar te maken in het Nederlands. De populariteit ervan blijkt wel uit het feit dat het in twaalf talen is vertaald en ook al eerder in het Nederlands. Die vertaling werd ruim 25 jaar geleden gemaakt door Edward Buysse onder de titel *Zaadkorrels van Contemplatie*, in 1988 uitgegeven bij Unistad. Daarna zijn fragmenten verschenen, o.a. in 2001 in een bij Meinema uitgegeven bundel, samengesteld en ingeleid door Henk Blommestijn en Riet Hoogerwerf: *Een leven lang om geboren te worden. Mediteren met Thomas Merton*. In datzelfde jaar is bij Lannoo / Ten Have *Wegen naar het Paradijs*, uitgebracht, waarbij Dirk Doms een selectie maakte uit het hele werk van Merton en waarin met name de laatste hoofdstukken van *New Seeds* uitgebreid aan bod komen.

Helaas is de vertaling van Ward Buysse al lang niet meer te krijgen en dat geldt ook voor de net aangehaalde boeken. Daarom leek het ons goed om een nieuwe vertaling te maken.

New Seeds of Contemplation verscheen in 1961, maar kende al voorlopers. Merton heeft met tussenpozen vijf versies geschreven, waarvan er slechts drie in druk zijn verschenen. De eerste twee werden kort na elkaar uitgegeven onder de titel *Seeds of Contemplation* en verschenen beide in 1949.¹ Deze eerste twee versies verschillen weinig van elkaar. Merton heeft aan de oorspronkelijke zeventwintig hoofdstukken in de tweede uitgave één toegevoegd en enkele andere bewerkt. De populariteit van deze edities was groot en er verschenen vertalingen in vijftien talen. In het Nederlands is het uitgegeven onder de titel *Ter Overweging* in 1952.

De editie van 1961 verschilt echter aanzienlijk van de twee uit 1949 en kreeg dan ook een nieuwe titel: *New Seeds of Contemplation*. In deze uitgave zijn vijf hoofdstukken uit de eerdere uitgave vervallen en zestien nieuwe toegevoegd – gedeeltelijke bewerkingen van de vervallen hoofdstukken – zodat deze editie negenendertig hoofdstukken telt.

De toegevoegde hoofdstukken² zijn soms gebaseerd op oudere teksten. In het nieuwe hoofdstuk 22 bijvoorbeeld maakt Merton ergens de opmerking dat hij dit geschreven heeft voor hij priester was, dus voor 1949. Andere tonen de latere, meer mystieke Merton. Dat geldt zeker voor de drie eerste hoofdstukken, waarin Merton het begrip contemplatie uitlegt. Er zijn weinig schrijvers in de westerse wereld die – voor zover dat bij dit begrip mogelijk is – zo helder hebben uiteengezet wat contemplatie is, maar vooral ook wat het niet is.

In deze nieuwe hoofdstukken is duidelijk te merken dat Mertons studies en lectuur – hij schreef niet alleen veel, maar was ook een verwoed lezer – veel meer verwerkt en bezonken zijn en het theoretische niveau ontstijgen. Hier zal zeker aan hebben bijgedragen dat hij tussen 1951 en 1955 ‘master of scholastics’ was, en van 1955 tot 1965 novicemeester. Dat wil zeggen dat hij verantwoordelijk was voor de opleiding van de monniken die zich voorbereidden op het priesterschap en daarna voor de novicen, de nieuwe monniken.

Deze jarenlange ervaring als docent, waarin hij zijn studiemateriaal kon delen met zijn (aanstaande) medebroeders, heeft zeker een grote bijdrage

1 Van de drie gepubliceerde versies verscheen de eerste in maart 1949 en de tweede (herziene versie) in december 1949, beide onder de naam *Seeds of Contemplation*. In 1961 verscheen de laatste versie onder de titel “*New Seeds of Contemplation*” vgl. Burton, Patricia A. *More than Silence. A Bibliography of Thomas Merton*. 2008 p.23

2 Het betreft de volgende hoofdstukken: 1, 2, 3, 7, 8, 11, 12, 15, 19, 21, 22, 23, 24, 33, 37 en 39.

TU QUI SEDES IN TENEBRIS
SPE TUA GAUDE:
ORTA STELLA MATUTINA
SOL NON TARDABIT

JIJ DIE IN HET DONKER ZIT
HOUD JE HOOP LEVEND:
DE MORGENSTER KOMT OP
DE ZON LAAT NIET LANG OP ZICH WACHTEN

Voorwoord bij de editie van 1961

Dit is niet slechts een nieuwe editie van een oud boek. In veel opzichten is het een heel nieuw boek. De volledige inhoud van het eerdere werk is behouden, maar hier en daar is een zin weggelaten. In de originele tekst zijn wat kleine veranderingen doorgevoerd en is heel veel toegevoegd. Bijna elk hoofdstuk is aanmerkelijk uitgebreid en er zijn enkele compleet nieuwe hoofdstukken bij gekomen. Deze herziening had niet ten doel om van een klein boek gewoon een groter boek te maken, maar om veel nieuwe dingen te zeggen die een nuttige aanvulling zouden kunnen zijn. En er was een heel goede reden om deze nieuwe dingen op een andere manier te zeggen binnen de context van wat eerder was gezegd.

Er zijn meer dan twaalf jaar verstreken tussen de eerste en tweede redactie van deze tekst. Toen het boek voor het eerst werd geschreven had de auteur geen ervaring in de confrontatie met de noden en problemen van anderen. Het boek werd geschreven in een soort isolement, waarin de auteur alleen was met zijn eigen ervaring van het contemplatieve leven. Zo'n boek kan het beste, en misschien wel alleen, geschreven worden in eenzaamheid. De tweede versie is niet minder in eenzaamheid geschreven, maar de eenzaamheid van de auteur veranderde door het contact met andere vormen van eenzaamheid, met de verlatenheid, de eenvoud, de verwarring van novicen en mensen die zich op het priesterschap voorbereidden binnen zijn monastieke gemeenschap, met de verlatenheid van mensen buiten het klooster, met de verlatenheid van mensen buiten de kerk...

Door dit nieuwe perspectief rezen veel vragen die de schrijver noopten zijn oude werk weer op te pakken. Niet in het minst kwam dat door het woord '*contemplatie*'. Het is in veel opzichten een misleidend woord. Het

wekt grote verwachtingen die maar al te waarschijnlijk misleidend zijn, omdat het verkeerd wordt begrepen. Het kan bijna een magisch woord worden en als het niet magisch wordt, dan bezielend, wat bijna net zo erg is.

Het grootste nadeel van het woord is echter dat het klinkt als “iets”, een objectieve kwaliteit, een geestelijk voorwerp dat je kunt aanschaffen, iets waarvan het goed is het te hebben, iets dat, wanneer je het bezit, je verlost van problemen en verdriet. Het is alsof er een nieuw project moest worden ondernomen, tussen al die miljoenen andere projecten die ons in ons leven worden voorgesteld: contemplatieven te worden.

Een van de misleidende dingen in de eerdere versie van dit werk was dat het de lezer leek te leren “hoe contemplatief te worden”. Dat was niet de bedoeling van de auteur, omdat het onmogelijk is dat iemand een ander leert “hoe contemplatief te worden”. Je zou net zo goed een boek kunnen schrijven: “hoe een engel te worden”.

Weigeren het woord ‘contemplatie’ te gebruiken zou de taak om een herziene versie te schrijven onmogelijk maken, dus is het boek herzien in zijn eigen oorspronkelijke termen. Er is uitleg toegevoegd en de eerste twee hoofdstukken van het nieuwe boek zijn gewijd aan enkele beschrijvende aantekeningen over de contemplatieve ervaring die de lezer op eigen risico kan doorlezen.

De eerste versie van het boek werd door velen gelezen, ofschoon het niet de bedoeling was dat het populair zou zijn. Het maakt niet uit of velen de tweede versie zullen lezen of niet, als het maar enkelen bereikt van de weinigen voor wie het is bestemd. Het is niet bedoeld voor iedereen. Het is niet bedoeld voor alle religieuze mensen. Het is niet in de eerste plaats gericht aan katholieken, ofschoon het duidelijk zal zijn dat de auteur in alle gevallen heeft geprobeerd om moeilijke dingen uit te leggen in een taal die niet in strijd is met de katholieke theologie.

Er zijn heel veel religieuze mensen die geen behoefte hebben aan een boek als dit, omdat ze een andere vorm van spiritualiteit hebben. Als het boek voor hen geen betekenis heeft, hoeven ze daar niet bezorgd om te zijn. Aan de andere kant zijn er misschien mensen zonder formele religieuze bindingen die op deze pagina's iets zullen vinden dat hen aanspreekt. Als dat zo is stemt me dat blij, want ik ben hen meer verschuldigd dan anderen.

1 Wat is contemplatie?

Contemplatie is de hoogste uitdrukkingsvorm van het intellectuele en spirituele leven van de mens. Het is het leven zelf, volledig alert, volledig actief en zich er volledig van bewust dat het springlevend is. Het is spirituele verwondering. Het is spontaan ontzag voor de heiligheid van het leven, van het zijn. Het is dankbaarheid om te mogen leven, te ervaren en te zijn. Het is de heldere bewustwording van het feit dat ons leven en ons zijn voortkomt uit een onzichtbare, transcendente en oneindig overvloeiende bron. Contemplatie is boven alles gewaarwording van de realiteit van deze bron. Contemplatie *kent* de verborgen en onuitsprekelijke bron met een zekerheid die verder gaat dan het verstandelijk denken en verder dan eenvoudig geloven. Want contemplatie is een soort spiritueel inzicht waarnaar zowel rede als geloof van nature streven, maar zonder contemplatie blijven deze altijd onvolledig. Contemplatie is anderzijds geen inzicht omdat er wordt gezien “zonder zien” en geweten “zonder weten”. Het is een dieper vertrouwen, een weten te diep dan dat het in beelden gevangen kan worden, of in woorden, laat staan in duidelijke begrippen. Het kan worden gesuggereerd door woorden en symbolen, maar op het moment dat er een poging gewaagd wordt aan te duiden wat er geweten wordt, neemt de contemplatieve geest terug wat hij heeft gezegd en ontkent wat hij heeft bevestigd. Want in contemplatie weten we door “niet te weten”. Of liever nog, we weten *voorbij* al het weten of “niet weten”.

Poëzie, muziek en kunst hebben wel iets gemeen met de contemplatieve ervaring, maar contemplatie gaat verder dan esthetische intuïtie, kunst en poëzie. Ze gaat ook verder dan filosofie en speculatieve theologie. Ze vat deze allemaal samen en overstijgt en vervult ze, maar tegelijkertijd lijkt het wel alsof ze hun plaats inneemt en ze allemaal ontkent. Contemplatie bevindt zich altijd voorbij ons weten, ons eigen zicht, voorbij systemen, verklaringen, verhandelingen en dialoog en voorbij ons eigen zelf. Om binnen te gaan in het rijk van de contemplatie moet men in zekere zin sterven, maar deze dood is in feite het binnengaan in een hogere vorm van leven. Het is een dood omwille van het leven dat alles achter zich laat wat we kunnen weten of koesteren als leven, als gedachten, als ervaring, als vreugde, als bestaan.

En zo schijnt contemplatie iedere vorm van intuïtie en ervaring te vervangen en te verwerpen, of het nu gaat om kunst, filosofie, theologie, liturgie of de gewone niveaus van liefde en van geloof. Deze afwijzing is

natuurlijk alleen maar schijnbaar. Contemplatie moet overeenstemmen met al deze dingen, want ze is er de hoogste vervulling van. Op het moment van de werkelijke ervaring van het schouwen gaan echter alle andere ervaringen verloren. Ze “sterven” om opnieuw geboren te worden op een hoger niveau van leven.

Met andere woorden, contemplatie reikt naar de kennis en zelfs naar de ervaring van de transcendente en onuitsprekelijke God. Ze kent God door Hem schijnbaar aan te raken. Of liever ze kent Hem alsof ze onzichtbaar door Hem is aangeraakt... aangeraakt door Hem die geen handen heeft, maar die pure werkelijkheid is en de bron van alles wat werkelijk is! Contemplatie is dus een plotselinge gave van gewaar zijn, het ontwaken van de werkelijkheid in alles dat werkelijk is. Een levendig gewaar zijn van het oneindig Zijnde dat de bron vormt van ons eigen beperkte zijn. Een bewustzijn van de ons toegevalen werkelijkheid als iets dat we ontvangen hebben, een geschenk van God, een vrije liefdegave. Dit is het existentiële contact waarvan we spreken wanneer we de metafoor gebruiken van het “aangeraakt zijn door God”.

Contemplatie is ook een antwoord op een roep, een roep van Hem die geen stem heeft, maar die spreekt in alles wat bestaat en die vooral spreekt in de diepten van ons eigen wezen: want we zijn zelf woorden van Hem. Maar we zijn woorden die bedoeld zijn om op Hem te reageren, om Hem antwoord te geven, Hem na te spreken, en zelfs tot op zekere hoogte Hem in ons op te nemen en een teken van Hem zijn. Contemplatie is deze echo. Ze is een diep resoneren in de binnenste kern van onze geest, waarin ons eigen leven zijn aparte stem verliest en mee-klinkt met de majesteit en de genade van de verborgen en levende Ene. Hij antwoordt zichzelf in ons en dit antwoord is goddelijk leven, goddelijke creativiteit en dat maakt alles nieuw. We worden zelf zijn echo en zijn antwoord. Het is alsof God, door ons te scheppen, een vraag stelde en dat Hij, door ons tot contemplatie te wekken, die vraag beantwoordde, waardoor de contemplatief tegelijkertijd vraag en antwoord is.

In de praktijk van het schouwen zijn er twee niveaus van gewaar zijn te onderscheiden: allereerst dat we ons bewust zijn van de vraag en daarnaast dat we ons bewust zijn van het antwoord. Ofschoon dit twee onderscheiden en zeer verschillende niveaus zijn, zijn ze toch in feite het bewustzijn van hetzelfde. De vraag is zichzelf het antwoord; en wij zijn allebei. We kunnen dit echter alleen maar weten, wanneer we het tweede niveau van gewaar zijn hebben bereikt. Wij ontwaken en ontdekken dat het antwoord niet volledig gescheiden is van de vraag, maar realiseren ons dat de vraag

zijn eigen antwoord is. En alles komt bijeen in één gewaar zijn: niet in een bewering, maar in een ervaring: “Ik Ben”.

De contemplatie waarover ik hier spreek is niet filosofisch. Het is niet het verstard bewustzijn van metafysische essenties begrepen als spirituele objecten die onveranderlijk en eeuwig zijn. Het is niet de contemplatie van abstracte ideeën. Het is het religieuze begrijpen van God, door mijn leven in God, of door het “kind zijn van God”, zoals het Nieuwe Testament het uitdrukt. “Want al wie wordt geleid door Gods Geest, is kind van God... De Geest Zelf getuigt in onze eigen geest dat we kinderen van God zijn”. “Aan al degenen die Hem ontvingen gaf Hij het vermogen kind van God te worden”.

De contemplatie waarover ik dus spreek is een religieuze en transcendente gave. Het is niet iets dat we zelf kunnen verwerven, door intellectuele inspanning of door het vervolmaken van onze natuurlijke vermogens. Het is niet een soort zelfhypnose die voortkomt uit het zich concentreren op ons spirituele innerlijk. Het is niet het resultaat van onze eigen inspanningen. Het is de gave van God die, in zijn barmhartigheid, het verborgen en mysterieuze werk van de schepping in ons voltooit door onze geest en ons hart te verlichten, door in ons het besef te wekken dat wij woorden zijn die gesproken worden in Zijn Ene Woord, en dat de Scheppende Geest (Creator Spiritus) in ons woont en wij in Hem. Dat wij in Christus zijn en dat Christus leeft in ons. Dat het gewone leven in ons volkomen wordt, verhoogd, getransformeerd en vervuld wordt in Christus door de Heilige Geest. Contemplatie is gewaar zijn en verwerkelijking en tot op zekere hoogte ervaring van wat iedere christen heimelijk gelooft: “Ik zelf leef niet meer, het is Christus die leeft in mij” (Gal. 2.20)

Contemplatie is dus meer dan het overwegen van abstracte waarheden over God, meer zelfs dan affectieve meditatie over de dingen die we geloven. Het is ontwaken, verlichting en het onvoorstelbaar intuïtief begrijpen, waardoor de liefde zich verzekerd weet van Gods scheppende en dynamische tussenkomst in ons dagelijks leven. Contemplatie is niet slechts het “vinden” van een helder idee van God en Hem beperken binnen de grenzen van dat idee. Het schouwen houdt hem daar niet vast als een gevangene bij wie je altijd weer terug kunt keren. Integendeel, contemplatie wordt door Hem weggevoerd naar zijn eigen rijk, zijn eigen mysterie en zijn eigen vrijheid. Het is een zuivere en maagdelijke kennis, arm aan denkbeelden, nog armer aan redeneringen, maar door zijn armoede en zuiverheid in staat om het Woord te volgen “waar Hij ook mag gaan”.

2 Wat is contemplatie niet?

De enige manier om verkeerde ideeën over contemplatief schouwen kwijt te raken is door haar te ervaren. In feite kan iemand, die in zijn eigen leven de aard van deze doorbraak en dit ontwaken tot een nieuw niveau van werkelijkheid niet kent, er niets aan doen dat hij op het verkeerde been wordt gezet door de meeste dingen die erover worden gezegd. Contemplatie kan niet worden onderricht. Het kan zelfs niet helder worden uitgelegd. Er kan alleen op worden gezinspeeld, het kan alleen worden gesuggereerd, aangewezen, gesymboliseerd. Hoe meer je probeert het objectief en wetenschappelijk te analyseren, des te meer ontdoe je het van zijn ware inhoud, want deze ervaring onttrekt zich aan verwoording en rationalisering. Niets is afstotender dan een pseudo-wetenschappelijke definitie van de contemplatieve ervaring. Een reden hiervoor is dat degene die probeert zo'n definitie te geven geneigd is om psychologisch te werk te gaan, maar er bestaat echt geen adequate psychologie van de contemplatie. Het beschrijven van "reacties" en "gevoelens" situeert contemplatief schouwen in een gebied waar het niet gevonden kan worden, in het oppervlakkige bewustzijn, waar het door overweging kan worden bekeken. Maar deze overweging en dit bewustzijn maken nu precies deel uit van dat externe zelf dat "sterft" en als een vuil kledingstuk weggegooid wordt bij het echte ontwaken van de contemplatief.

Contemplatie is geen functie van dit externe zelf en kan er ook geen functie van zijn. Er bestaat een onomkeerbare tegenstelling tussen het diepe transcendente zelf dat alleen ontwaakt in contemplatie en het oppervlakkige externe zelf dat wij meestal identificeren met de eerste persoon enkelvoud. We moeten bedenken dat dit oppervlakkige "ik" niet ons ware zelf is. Het is onze "individualiteit" en ons "empirische zelf" maar het is in werkelijkheid niet de verborgen en mysterieuze persoon waarin we leven voor de ogen van God. Het "ik" dat in de wereld werkt, over zichzelf nadenkt, zijn eigen reacties bekijkt en over zichzelf spreekt is niet het ware "ik", dat in Christus met God verenigd is. Op zijn best is het de bekleding, het masker, de verhulling van dat mysterieuze en onbekende "zelf" dat de meesten van ons nooit ontdekken tot onze dood ("de hel" kan worden beschreven als een eeuwige vervreemding van ons ware zijn, ons ware zelf, dat in God is). Ons externe, oppervlakkige zelf is niet eeuwig, niet spiritueel. Verre van dat. Dit zelf is gedoemd te verdwijnen, zoals rook uit een schoorsteen. Het is volkomen kwetsbaar en vluchtig. Contemplatie